

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра аналітичної економіки та природокористування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В. _____

Протокол № __ від _____ 2017 р.

Програма

вибіркової навчальної дисципліни

«ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ»

підготовки бакалавра

напрямів підготовки 6.040201 «Математика», 6.040302 «Інформатика»

Програма навчальної дисципліни «Основи економічних теорій» підготовки бакалавра галузей знань 0402 «Фізико-математичні науки», 0403 «Системні науки та кібернетика», спеціальностей 6.040201 «математика», 040302 «Інформатика», за освітніми програмами «Математичний аналіз», «Диференціальні рівняння та методика математики», «Геометрія і алгебра», «Програмне забезпечення систем та технології обробки інформації», «Технологія безпеки і захисту інформації», «Веб-технології та інформаційний аналіз».

Розробник:

к.е.н., доцент кафедри аналітичної економіки
та природокористування

_____ **Матвійчук Н.М.**

Рецензент:

д.е.н., проф., завідувач кафедри аналітичної економіки
та природокористування

_____ **Стрішенець О. М.**

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри аналітичної економіки та природокористування

протокол № 3 від 14 вересня 2017 р.

Завідувач кафедри: _____ (Стрішенець О.М.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету економіки та управління

протокол № _____ від _____ 2017 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету _____

(Бегун С.І.)

Робоча програма навчальної дисципліни

схвалена науково-методичною радою

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

протокол № _____ від _____ 2017 р.

© Матвійчук Н.М., 2017

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	0402 «Фізико-математичні науки», 0403 «Системні науки та кібернетика»	Вибіркова
		Рік навчання – 3
Кількість годин/кредитів – 120 год/4 кред.	6.040201 «Математика», 040302 «Інформатика»	Семестр - 5-ий
		Лекції - 24 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	«Математичний аналіз», «Диференціальні рівняння та методика математики», «Геометрія і алгебра», «Програмне забезпечення систем та технології обробки інформації», «Технологія безпеки і захисту інформації», «Веб-технології та інформаційний аналіз».	Практичні - 12 год.
		Самостійна робота - 76 год.
		бакалавр
		Консультації - 8 год.
		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Дисципліна «Основи економічних теорій» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін і спрямована на вивчення проблем ефективності використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимально ефективних результатів у задоволенні невідкладних людських потреб.

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи економічних теорій» є комплексне вивчення економічних категорій та процесів, закономірностей функціонування економічних систем, поведінки господарюючих суб'єктів в ринкових умовах, ґрунтовне пізнання проблем ефективності використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимально ефективних результатів у задоволенні невідкладних людських потреб.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- розуміння і використання категоріального апарату та методології досліджень при вивченні економічних процесів та явищ;
- формування адекватних уявлень про суть економічних явищ і їх взаємозв'язки;

- оцінка механізму дії економічних законів і їх використання людьми у процесі господарської діяльності;
- вміння аналізувати причинно-наслідкові механізми економічних явищ та процесів, проблеми економіки, закономірності її розвитку, суперечності, методи регулювання, оцінювати ефективність економічної політики держави;
- практичне застосування здобутих знань, прийняття оптимальних господарських рішень в умовах обмежених виробничих ресурсів з метою задоволення потреб індивіда та суспільства на мікро- та макрорівні.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку. Теоретичні основи мікроекономіки					
Тема 1. Економічна теорія як наука	6	2	-	-	4
Тема 2. Економічна система та відносини власності	5	2	-	-	3
Тема 3. Економічні потреби суспільства та їх зв'язок з виробництвом	6	2	-	-	4
Тема 4. Товарне виробництво як основа ринкової економіки	5	-	-	1	4
Тема 5. Гроші та грошова система	4	-	-	-	4
Тема 6. Основи мікроекономічного аналізу	8	2	2	-	4
Тема 7. Підприємництво у ринковій економіці	5	1	-	-	4
Тема 8. Доходи і витрати підприємства	4	1	-	-	3
Тема 9. Конкуренція і монополія в ринковій економіці	7	2	2	-	3
Тема 10. Ринок праці	5	-	1	1	3
Тема 11. Ринки капіталу та землі	5	-	1	1	3
Разом за змістовим модулем 1	60	12	6	3	39
Змістовий модуль 2. Основи макроекономіки. Світове господарство і форми міжнародних економічних відносин					
Тема 12. Національна економіка та її основні показники	6	2	-	1	3
Тема 13. Економічні цикли та економічне зростання	6	1	1	-	4
Тема 14. Інфляція та безробіття як прояви макроекономічної нестабільності	6	1	1	-	4
Тема 15. Доходи населення й соціальна політика	6	-	1	1	4
Тема 16. Кредитна система та грошово-кредитна політика держави	8	2	1	1	4
Тема 17. Бюджетно-податкова політика	7	2	2	-	3
Тема 18. Інтернаціоналізація економічних зв'язків та світове господарство	5	1	-	-	4
Тема 19. Міжнародна торгівля	5	1	-	-	4
Тема 20. Міжнародний рух капіталу і робочої сили	6	1	-	1	4
Тема 21. Міжнародні валютно-фінансові відносини	5	1	-	1	3
Разом за змістовим модулем 2	60	12	6	5	37
Усього годин	120	24	12	8	76

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Економічна теорія як наука 1. Зародження економічних знань в стародавньому світі. 2. Економічні вчення епохи середньовіччя. 3. Економічні школи капіталізму. 4. Сучасні економічні вчення. 5. Розвиток економічної науки в Україні.	4
2	Економічна система та відносини власності 1. Сучасні моделі змішаної економіки. 2. Відносини власності в економічній системі. 3. Основні способи зміни форм власності.	3
3	Економічні потреби суспільства та їх зв'язок з виробництвом. 1. Ефективність виробництва та чинники, що її визначають. 2. Сутність, вимірювання та шляхи підвищення продуктивності праці. 3. Просте товарне виробництво. 4. Розвинута форма товарного виробництва: механізм виникнення та основні ознаки.	4
4	Товарне виробництво як основа ринкової економіки. 1. Теорії вартості. 2. Особливості функціонування товарних бірж. 3. Фондові біржі як важливий елемент інфраструктури ринку. 4. Валютні біржі.	4
5	Гроші та грошова система 1. Форми вартості: проста, розгорнута, грошова. 2. Особливості еволюції грошей в Україні та світі. 3. Грошові агрегати в Україні та світі.	4
6	Основи мікроекономічного аналізу 1. Товари Гіффена. 2. Еластичність попиту за доходом. 3. Перехресна еластичність 4. Механізм формування ринкової рівноваги.	4
7	Підприємництво в ринковій економіці 1. Теорії та моделі підприємництва. 2. Основні форми і методи управління підприємством. 3. Сутність і основні види маркетингу. 4. Економічна ефективність виробництва та її показники.	4
8	Доходи і витрати підприємства 1. Шляхи максимізації прибутку фірми. 2. Функції прибутку та його види. 3. Загальний, середній і граничний дохід та їх динаміка.	3
9	Конкуренція і монополія в ринковій економіці. 1. Спадний характер попиту та ціноутворення чистого монополіста. 2. Державне регулювання ціноутворення природних монополістів. 3. Картель та таємна змова. 4. Форми монополістичних об'єднань. 5. Світове антимонопольне законодавство та практика. 6. Антимонопольна діяльність в Україні.	3
10	Ринок праці	3

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ринкова крива пропозиції праці. 2. Інвестиції в людський капітал. Теорія людського капіталу та ефективної ставки зарплати. 	
11	<p>Ринки капіталу та землі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форми капіталу (виробнича, товарна, грошова), його кругообіг та оборот. 2. Основний і оборотний капітал підприємства. Зношення основного капіталу та його види. 3. Особливості ринку землі. Попит на землю та її пропозиція. 	3
12	<p>Національна економіка та її основні показники.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та складові сукупного попиту і сукупної пропозиції. 2. Тіньова економіка в західних країнах та її особливості в Україні. 3. Порівняльний аналіз БНГ і СНР. 4. Дефлятор ВВП. 5. Нові макроекономічні показники: індекс людського розвитку, індекс економічної свободи, рівень глобалізації, рівень тінізації. 	3
13	<p>Економічні цикли та економічне зростання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Короткі цикли Дж. Кітчана. 2. Середні цикли К. Жугляра. 3. Будівельні цикли С. Кузнеца. 4. Довгі цикли М. Кондратьєва. 5. Особливості сучасних економічних циклів. 6. Державне антициклічне регулювання. 7. Фактори та наслідки економічного зростання. 8. Державне регулювання економічного зростання. 	4
14	<p>Макроекономічна нестабільність: безробіття й інфляція.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса. 2. Монетарні та немонетарні теорії інфляції. 3. Інфляційна спіраль. 	4
15	<p>Доходи населення і соціальна політика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Крива Лоренца. 2. Коефіцієнт Джині. 3. Рівень життя населення та його вимірювання. 4. Прожитковий мінімум: сутність та механізм розрахунку. 	4
16	<p>Кредитна система та грошово-кредитна політика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості банківської системи України та зарубіжних країн. 2. Небанківські фінансові установи. 3. Грошовий мультиплікатор. 4. Операції на відкритому ринку. 5. Політика облікової ставки. 6. Політика обов'язкових банківських резервів. 7. Політика „дорогих” та „дешевих” грошей. 	4
17	<p>Бюджетно-податкова політика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджетна система України: державний та місцевий бюджети. 2. Реструктуризація. Конверсія боргу. Капіталізація боргу. 3. Фіскальна експансія та фіскальна рестрикція. 4. Крива Лаффера та можливість її практичного застосування. 	3
18	<p>Інтернаціоналізація економічних зв'язків та світове господарство</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародна спеціалізація виробництва та міжнародне кооперування. 2. Фактори, що визначають міжнародний поділ праці. 3. Інтеграційні процеси та угруповання. 4. Етапи розвитку світового господарства. 5. Глобальні проблеми: сутність та причини виникнення. Шляхи вирішення 	4

	глобальних проблем.	
19	Міжнародна торгівля 1. Міжнародні економічні відносини та їх форми. 2. Основні теорії міжнародної торгівлі. 3. Переваги та недоліки тарифних і нетарифних методів регулювання. 4. Сильні та слабкі сторони протекціонізму та фритредерства.	4
20	Міжнародний рух капіталу і робочої сили 1. Причини вивозу капіталу. Наслідки вивозу капіталу. 2. Види та форми міжнародних кредитів. 3. Форми міжнародних інвестицій. Офшорні зони. 4. Наслідки міграції робочої сили для країни-експортера та країни-імпортера робочої сили.	4
21	Міжнародні валютно-фінансові відносини 1. Реальний та номінальний валютний курси. Котирування. 2. Фактори впливу на валютний курс.. 3. Методи збалансування платіжного балансу.	4
	Разом	76

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Рейтингову оцінку за залік (за 100-бальною шкалою) з даного курсу студент може набрати двома способами:

- 1) з урахуванням балів, набраних за результатами підсумкового оцінювання по кожному змістовому модулю без здачі заліку;
- 2) без урахування балів, набраних за результатами підсумкового оцінювання по кожному змістовому модулю, але із здачею письмового заліку.

В першому випадку рейтингова оцінка визначається як сума двох складових:

- сумарної кількості балів за поточне опитування з відповідних тем (40 балів);
- сумарної кількості балів, набраних за результатами підсумкового оцінювання по кожному змістовому модулю (максимум 60 балів).

Основними формами поточного контролю студентів на практичних заняттях є опитування, економічні диктанти та розв'язування тестових завдань.

Поточний контроль (40 балів)						Модульний контроль (60 балів)	Заг. к-ть балів
Модуль 1			Модуль 2				
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			МКР 1 – 30 МКР 2 – 30	100
2 бали			10 балів				
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6		
6,5	6,5	6,5	6,5	7	7		

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітична економія: Макроекономіка і мікроекономіка : [підручник] : у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, В. Б. Буняк. – Кн. 1 : Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. – К. : Знання, 2009. – 723 с.
2. Башнянин Г. І. Мікроекономічна теорія: [навч. посібник] / За ред. Башнянина Г. І. і Щедрої О. В. – Львів : Новий світ, 2007. – 640 с.
3. Безугла В. О., Постіл І. І. Мікроекономіка: [навч. посібник] / В.О. Безугла, І. І. Постіл. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.
4. Беляєв О. О. Політична економія : [навч. посібник] / О. О. Беляєв, А. С. Бебело. – К.: КНЕУ, 2001. – 328 с.
5. Вступ до економічної теорії. Курс лекцій. Частина 1. / З. Ватаманюк, С. Панчишин. – Львів : Новий світ-2000, 2005. – 352 с.
6. Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф., Ряба О. І. Економічна теорія: [навч. посібник для сам. вивчення дисципліни] / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік, О. І. Ряба. – Рівне: НУВГП, 2010. – 370 с.
7. Економічна теорія : Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка : [навчальний посібник] / Білецька Л. В., Білецький Л. В., Савич В. І. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 652 с.
8. Економічна теорія: [підручник] / За ред. В. М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 784 с.
9. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка: [підручник] / За ред. З. Ватаманюка та С. Панчишина. – К.: Альтернативи, 2001. – 606 с.
10. Економічна теорія: Політекономія: [підручник] / За ред. В. М. Тарасевича. - К. : "Знання", 2012. – 206 с.
11. Зазимко А. З. Політична економія : [структурно-логічний посібник] / А. З. Зазимко. – Вид. 2-е. – К. : КНЕУ, 2006. – 358 с.
12. Історія економічних учень: [підручник] / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 130 с.
13. Костюк В. С. Економічна теорія: [навч. посібник] / В. С. Костюк, А. М. Андрущенко, І. П. Борейко. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 282 с.

14. Мікроекономіка: [підручник] / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – 677с.
15. Основи економічної теорії / ред. В. Федоренко, Ю. Ніколенко. – К., 2005. – 510 с.
16. Основи економічної теорії: [навч. посібник] / За заг. ред. П. В. Круша та ін. – К.: Каравела, 2007. – 448 с.
17. Основи економічної теорії: політекономічний аспект / ред. В. Базилевича – К., 2004. – 616 с.
18. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: [підручник] / За ред. Г. Климка. – К. – 2004. – 615 с.
19. Політична економія: [навч. посібник] / К. Т. Кривенко, В. С. Савчук, О. О. Беляєв. – К.: КНЕУ, 2001. – 508 с.
20. Шевченко О. О. Історія економіки та економічної думки : сучасні економічні теорії : [навч. посіб] / О. О. Шевченко. – К. : Центр учбової літератури, – 2012. – 288 с.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Економіка як складова теорії та практики в суспільстві.
2. Еволюція предмету та основні школи економічної теорії.
3. Категорії, закони та функції економічної теорії.
4. Структура й методи економічної науки.
5. Сутність та структура економічної системи.
6. Типи, види й моделі економічних систем.
7. Економічний зміст відносин власності.
8. Типи, види і форми власності.
9. Економічні потреби та інтереси як рушійні сили господарської діяльності.
10. Суспільне виробництво: суть та основні форми.
11. Основні фактори виробництва.
12. Проблема економічного вибору.
13. Ринок: суть та умови функціонування.
14. Структура ринку.
15. Функції ринку.
16. Інфраструктура ринку.
17. Еволюція грошей.
18. Функції грошей.
19. Види грошей.
20. Грошова маса та грошові агрегати.
21. Грошовий обіг та його закони.
22. Грошова система: суть, структура і типи.
23. Мікроекономічні суб'єкти та їх поведінка.
24. Попит та чинники, що на нього впливають. Закон попиту.
25. Пропозиція та чинники, що на не впливають. Закон пропозиції.
26. Ринкова рівновага, її зміни та відхилення.
27. Еластичність попиту і пропозиції.
28. Підприємництво: суть, основні принципи та функції.

29. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.
30. Види підприємств за розміром та формою власності.
31. Об'єднання підприємств у ринковій економіці.
32. Витрати підприємства у коротко- та довгостроковому періоді.
33. Собівартість продукції: види та шляхи зниження
34. Дохід та прибуток підприємства.
35. Норма прибутку та чинники, що її визначають.
36. Конкуренція: суть та значення в ринковій економіці. Закон конкуренції.
37. Ринок чистої конкуренції.
38. Поведінка підприємства в умовах чистої монополії.
39. Монополістична конкуренція та диференціація товару.
40. Характеристика ринку олігополії: ознаки, види та показники.
41. Методи конкурентної боротьби.
42. Антимонопольна політика держави. Антимонопольне законодавство.
43. Ринок праці та ставка зарплати.
44. Суть, форми і системи заробітної плати
45. Диференціація ставок зарплати.
46. Капітал: суть, види та властивості.
47. Форми і процес кругообігу капіталу.
48. Відсоток та фактори його зміни.
49. Ринок землі: сутність та рента.
50. Сутність макроекономіки та цілі макроекономічної політики.
51. Економічний зміст та принципи системи національних рахунків (СНР).
52. Валовий внутрішній продукт (ВВП) як основний показник СНР.
53. Сутність та причини виникнення економічних циклів.
54. Фази економічного циклу та види економічних циклів.
55. Економічне зростання: сутність та види.
56. Зайнятість та причини виникнення безробіття.
57. Види безробіття та його вимірювання.
58. Соціально-економічні наслідки безробіття.
59. Державне регулювання зайнятості.
60. Інфляція: сутність, причини виникнення та види.
61. Соціально-економічні наслідки інфляції.
62. Антиінфляційна політика держави.
63. Доходи населення та їх вимірювання.
64. Розподіл доходів у суспільстві.
65. Добробут населення та соціальна політика держави.
66. Кредит: зміст, принципи функціонування, форми та види.
67. Кредитна система та її структура.
68. Види комерційних банків та їх операції.
69. Роль Національного банку в банківській системі.
70. Грошово-кредитна політика та її інструменти.
71. Державний бюджет та його функції. Доходи і видатки державного бюджету.
72. Бюджетний дефіцит: причини виникнення та способи погашення.
73. Державний борг та способи його обслуговування.

74. Податки та податкова політика. Крива Лаффера.
75. Фіскальна політика та її інструменти.
76. Інтернаціоналізація економічних зв'язків та міжнародний поділ праці.
77. Світове господарство та його структура. Процеси глобалізації.
78. Сутність, форми та особливості міжнародної торгівлі.
79. Зовнішньоторговельна політика: види й методи.
80. Сутність, причини та форми міжнародного руху капіталу.
81. Прямі та портфельні інвестиції, міжнародний кредит.
82. Міжнародна міграція робочої сили: причини, етапи, тенденції та наслідки.